

CYNGOR CYMUNED Y BETWS

Cynhaliwyd cyfarfod misol Cyngor Cymuned y Betws yn Ffestri Capel Newydd, y Betws ar Ddydd Mercher y 10fed o Ebrill 2019 am 7.00 yr hwyr.

YN BRESENNOL: Y Cyngorwr Loreen Lewis (Cadeiryddes), Cyngorwyr Janet Davies, Betsan Jones, Lucy Jones, Delyth Richards a Alex Davies.

Cyngorwr Sir, Betsan Jones

YMDDIHEURIADAU. Cyngorwr Jose Picouto, Nolene Morgan, Wendy Haines, Annette Price, Shireen Davies a Maldwyn John.

1. DATGANIADAU GAN AELODAU AM FUDDIANNAU ARIANNOL A RHAI HEB FOD YN ARIANNOL.

NODWYD ni wneuthur datganiad gan aelodau am Fuddiannau Ariannol a rhai heb fod yn Ariannol.

3. CADARNHAU A LLOFNODI COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR DYDD MERCHER 13fed MAWRTH

Cynigiodd y Cyngorydd Betsan Jones ac eiliodd y Cyngorydd Delyth Richards, bod cofnodion y cyfarfod misol a gynhaliwyd ddydd Mercher 13 Mawrth 2019 yn cael eu cadarnhau a'u llofnodi gan y Cadeirydd.

4. HEDDLU DYFED POWYS

Nid oedd neb yn bresennol.

FFIGURAU TROSEDDU AM MIS MAWRTH 2019

Ymosodiad = Niwed Troseddol = Troseddu Cyffuriau =

Byrgleriaeth = Lladrad = Trosedd Ceir = Amriwiol =

Cyfanswm Troseddu wedi eu Adrodd =

5. ADRODDIAD Y CYNGHORWR SIR

5.1 Hysbysodd y Cyngorydd Sir Betsan Jones yr aelodau y gallai Caroline Owen o adran Grant Cyngor Sir Caerfyrddin ddod allan i annerch cyfarfod Cyngor Cymuned Betws i esbonio'r broses yn llawn i'r holl aelodau pe baent am iddi wneud hynny.

NODWYD yr wybodaeth uchod gan yr aelodau a **PHENDERFYNWYD** bod y Clerc yn cysylltu â trefnu hyn.

6. MATERION YN CODI (PENODI ARCHWILYDD MEWNOL, ASESIAD RISG a CHWARAE PARC MAESQUARRE).

6.1 ARCHWILYDD MEWNOL

Hysbysodd y Clerc yr aelodau ei bod wedi cysylltu â Mr Lyn Llewellyn, ac unwaith eto roedd yn barod i gynnal yr Archwiliad Mewnol ar gyfer 2018/2019.

Yn dilyn trafodaeth fer, **PENDERFYNWYD** bod y Clerc yn gofyn i Mr Llewellyn ddechrau'r archwiliad.

6.2 Rhoddodd y Clerc adborth ar y camau nesaf o bwynt 5.2b yng nghyfarfod y mis diwethaf:

5.2b Trafodwyd dyddiadau cyfarfodydd safle a chytunodd yr aelodau y byddai cyfarfod safle gyda Mr Mike Jacob o CSC yn cael ei gynnal ddydd Gwener 3 Mai 2019 am 9:30 am ar y Sgwâr (Ffordd Betws) er mwyn trafod eu materion yn y gwahanol ardaloedd yn y ward. Lle y gobeithir dod o hyd i atebion ar gyfer y materion, fodd bynnag, lle na ellir dod o hyd i atebion, gellir nodi hyn hefyd.

6.3 Rhoddodd y Clerc adborth ar y camau nesaf o bwynt 7.1 yng nghyfarfod y mis diwethaf:

7.1a Mae Partneriaeth Diogelwch Dŵr Sir Gaerfyrddin yn Elusen Diogelwch Dŵr Cymru annibynnol ac maent yn talu am yr holl gostau oni bai bod y Cyngor Cymuned eisiau cabinet prawf-fandal sy'n ddrud am dros £ 1,400.00 y byddent yn ei gael a byddent yn cysylltu â Chyngor Sir Caerfyrddin ar ei osod. Cyfarfu'r Cadeirydd â Mr Whitehouse a roddodd Fwi Bywyd newydd a osodwyd yn y deiliad ar y bont yn ogystal â sbar. Gosodir teledu cylch cyfyng ar y safle.

7.1b Byddai angen i ni sicrhau y bydd unrhyw Fwi Bywyd newydd wedi'i leoli yn ddiogel cyn y gellir gwneud hyn ac y byddai angen iddo fodloni'r costau cysylltiedig fel y nodir uchod. Fel Elusen, nid ydynt yn gallu gwerthuso a lleoli mwy o fwiau bywyd mae hyn yn rhywbeth y byddai angen i ni gytuno arno gyda'r CSC (yn agosach at y Bont neu gan Tesco) ond gallai CWSP gynorthwyo gyda chyllido cabinet diogel ychwanegol.

7.1c Byddai erlyn troseddwr yn cael ei wneud gan ddefnyddio Deddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol a Phlisma 2004 a byddai modd ei orfodi drwy ddirwy o £ 90.00, llys neu ddirwyon uwch hyd at £ 5,000.00 a charchar pe bai oedolyn yn cyflawni'r drosedd hon dro ar ôl tro. Byddai elusen CWSP yn mynd ar drywydd os oedd oedolyn yn cael ei gofnodi, fodd bynnag byddai bachgen yn cael cyhoeddusrwydd ond heb eu nodi.

7.1d Nid yw'r Clerc wedi drafftio llythyr i fynd at yr holl ysgolion Cynradd ac Uwchradd yn yr ardal.

7.1e Nid yw'r Clerc wedi drafftio erthygl ar gyfer y papur newydd lleol.

7.2a Mae'r Clerc wedi darllen y Brydles ar gyfer Parc y Betws ac wedi cysylltu â'r adran berthnasol yn CSC a chytunwyd y gellir gosod dim mynediad i gerbydau, arwyddion cerbydau argyfwng yn y parc. Unwaith y bydd wedi'i osod, gall yr Heddlu fynd i'r afael â mater y rhai nad ydynt yn cydymffurfio.

Mae'r gât bellach wedi'i chloi gyda chlo rhif gan y cwmni cynnal a chadw, bydd yr aelodau a'r gwasanaethau brys yn cael y rhif yn unig.

PENDERFYNWYD bod y Clerc yn rhoi gwybod i'r gwasanaethau brys am y nifer petai angen mynediad.

6.4 Rhoddodd y Clerc adborth ynglŷn â'r camau nesaf o bwynt 7.4 yng nghyfarfod y mis diwethaf:

7.4a Gwnaeth y Clerc ymholiadau gyda chwareli amrywiol ynglŷn â chlogfeini y bydd rhai ohonynt ond yn cyflenwi'r clogfeini ac mae'n rhaid i'r cludiant a'r lleoliad gael eu trefnu ar wahân. Byddai angen gosod y clogfeini ar hyd yr ardal gyda thua mesurydd rhyngddynt. Mae bloc 1 tunnell yn costio £75-80 ynghyd â TAW gyda 3 x 2 dunnell yn costio £500 ynghyd â TAW. Hysbyswyd y Clerc y byddai angen clogfeini 3 tunnell i sicrhau na ellid eu symud. Byddai Hiab Crane / Haulier yn codi tua £120 i gasglu a gollwng (15 tunnell y llwyth) ynghyd â chost ychwanegol yr amser a gymerir i symud y clogfeini yn eu lle ar gost fras o £50 yr awr.

Cafwyd trafodaeth ynglŷn â deunyddiau eraill fel gosod cyrbau neu rwystrau damweiniau metel ar y safle.

7.4b Hysbysodd y Cyng. Delyth Richards yr aelodau nad yw Cyfoeth Naturiol Cymru yn berchen ar y lan na'r afon ar y safle, ond mai dim ond gofalu am yr afon y mae'n edrych.

7.4c Hysbysodd y Clerc yr aelodau ei bod wedi dod i Fetws am daith o gwmpas i ymgyfarwyddo â'r ardal leol yn enwedig y rhai a drafodwyd yn aml gyda'r Cadeirydd ar 5 Ebrill 2019.

Roedd wedi cyfarfod a siarad â Mr Tout a oedd yn benderfynol iawn nad oedd ganddo unrhyw fwriad i roi rhwystrau ger yr afon. Rhoddodd y bai ar yrwyr y cerbydau sy'n cyrraedd yr afon. Ar hyn o bryd mae'n rhentu'r garej a'r siop ac yn awgrymu y gofynnir iddynt osod rhwystrau. Gofynnodd y Clerc a oedd wedi derbyn y llythyr, roedd wedi ei anfon ac roedd yn cydnabod ei fod wedi ei dderbyn. Mae'n ymwybodol ei fod yn atebol os bydd digwyddiad difrifol yn digwydd a dywedodd wrthym ei fod wedi ceisio cyngor cyfreithiol ar y mater. Dywedodd wrthym mai dim ond dau ddigwyddiad a fu yn ystod y 60 mlynedd diwethaf, dywedodd y Clerc wrtho fod datgeliad google byr wedi datgelu nifer o ddigwyddiadau mwy na hynny.

7.4d Cysylltodd y Clerc â'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ynghylch y materion yn y garej ac fe'i hysbyswyd nad oedd hyn yn eu cylch gwaith, ond cyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol - Tîm Iechyd yr Amgylchedd / Tîm Gwarchod y Cyhoedd oedd hynny. Cysylltwyd â'r adran hon a chodwyd cais am wasanaeth er mwyn ymchwilio i'r mater. Maent yn ymwybodol o'r materion ar y safle o

ddigwyddiadau blaenorol. Byddant yn adrodd yn ôl unwaith y bydd yr ymchwiliad wedi'i gwblhau.

6.5 Rhoddodd y Clerc adborth ar y camau nesaf o bwynt 7.9 yng nghyfarfod y mis diwethaf:

7.9 Mae'r rhifyn a godwyd ynghylch llwybr troed Treforis i Bantylfynnon (llwybr rhif: 3/1/1) wedi'i ddyrannu i rif gwaith / rhifyn rhif: 10143 ac mae wedi'i ddyrannu i'r ceidwad lleol.

7.9b Cysylltwyd â'r Ceidwaid a chafwyd dolen i'r map o lwybrau troed ar gyfer y Betws a'i hanfon ymlaen trwy e-bost at yr aelodau hynny sydd ar y rhyngwyd. Roedd cyfarwyddiadau ynghylch gofynion wrth osod cais am atgyweiriadau / pryderon hefyd ynghlwm wrth yr e-bost.

Roedd y Cynghorwyr Janet Davies a Wendy Haines wedi cerdded ar lwybr troed Maerdy i Tycoch lle cafodd un ardal ei blocio isod lle mae'r cae gyda rhediad cyw iâr wedi'i leoli. **PENDERFYNWYD** bod y cyfarwyddiadau o 7.9b uchod yn cael eu gweithredu er mwyn cysylltu â'r ceidwaid yn y Tymbl.

6.6 Rhoddodd y Clerc adborth ar y camau nesaf o bwyntiau 10.d yng nghyfarfod y mis diwethaf:

Bydd hyn yn cael ei weithredu ynghyd â'r ceisiadau am arwyddion ar gyfer y parciau yn 7.2a cyfarfod 13eg Mawrth 2019.

6.7 Rhoddodd y Clerc adborth ar y camau nesaf o bwyntiau 11.1,11.2,11.3 yng nghyfarfod y mis diwethaf:

11.1a Cysylltodd Cyngor Sir Caerfyrddin ynghylch y mater gyda'r bont garreg a oedd yn mynd i ymchwilio i'r pryderon a godwyd ac yn darganfod a wnaed cais cynllunio i symud y bont. Byddaf yn aros am eu hateb ynglŷn â hyn cyn cysylltu â CADW ac adran archeoleg CSC yn Llandeilo. Fe'm hysbyswyd bod arolwg o'r ardal wedi'i wneud yn flaenorol gan CADW.

11.2b Cytunwyd ar drosglwyddo asedau ac eithrio ar gyfer un ymataliad yng nghyfarfod mis Hydref 2018, cyfeiriodd at ei ohirio tan y cyfarfod hwn o gyfarfod mis Mawrth 2018. Fodd bynnag, y canlynol yw'r darn o M12 yn y cyfarfod hwnnw nad yw'n datgan ei fod wedi'i ohirio tan fis Hydref 2018 dim ond bod y Cyngor wedi cytuno i dderbyn y trosglwyddiad tan 31 Mawrth 2018. Cynigiwyd ac eiliwyd gan bawb yn y cyfarfod hwnnw ym mis Mawrth y byddai'r Cyngor yn gwrthod derbyn trosglwyddiad Parc Maesware oherwydd cyflwr presennol y Parc a hefyd y diffyg cefnogaeth ariannol i drosglwyddo'r Parc gan CSC.

Mae'r Cynghorydd Janet Davies wedi siarad â Caroline Owen o adran Grantiau CSC a'i hysbysodd fod Cynghorwyr eraill wedi cysylltu â hi ynglŷn â Grantiau. Mae'n rhy hwyr eleni i wneud cais am Grantiau. Cafwyd trafodaeth ynglŷn â'r meini prawf ar gyfer cael grantiau sy'n cynnwys cael prydles wedi'i harwyddo ar gyfer yr ardal dan sylw, gan sicrhau arian cyfatebol o hyd at 20%.

11.3 Siaradwyd â'r Feithrinfa yn y Festri fodd bynnag ni ellir gadael y cadeiriau a'r byrddau i lawr ar gyfer cyfarfod y Cyngor Cymuned oherwydd lechyd a Diogelwch a diffyg problemau gofod.

7. GOHEBIAETH.

Cydnabuwyd yr ohebiaeth ganlynol a **NODWYD** y cynnwys.

7.1 Derbyniodd e-bost Rheoli Mannau Gwyrdd oddi wrth CSC am weithdy undydd am ddim yng Ngerddi Botaneg Cenedlaethol Cymru ddydd Gwener 28 Mehefin 2019 - sut y gall Cyngorau Tref a Chymuned reoli tir y maent yn gyfrifol amdano mewn ffyrdd y bydd y yn hyrwyddo bioamrywiaeth a chadwraeth natur ac yn fwy cynaliadwy yn y tymor hir ac yn aml gallant arbed arian. O dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 mae gan bob Cyngor Tref, Cymuned a Sir ddyletswydd i gynnal a gwella bioamrywiaeth a hyrwyddo gwydnwch ecosystemau. Os ydych chi'n dymuno mynychu mae angen i chi gofrestru ar-lein.

NODWYD yr uchod a **PHENDERFYNWYD** i'r Clerc anfon e-bost at Gynghorwyr er mwyn iddynt allu cofrestru os dymunant fynychu.

7.2 Derbyniwyd e-bost gan Un Llais Cymru ynghylch digwyddiad ar y cyd â'r SLCC ar 15 Mai 2019 yn Stadiwm Liberty, Abertawe. Mae angen archebu lle ac mae'r gost yn £90 y pen ynghyd â TAW.

NODWYD yr uchod a **PHENDERFYNWYD** i'r Clerc anfon e-bost at Gynghorwyr.

7.3. Derbyniwyd e-bost ynghylch Strategaeth Toiledau Lleol Drafft Cyngor Sir Caerfyrddin

NODWYD yr uchod, fodd bynnag, nid oes toiledau cyhoeddus yn y ward.

7.4. E-bost gan Un Llais Cymru - Newyddion Bwletin y tu mewn, fel 'mynd i'r afael â'r broblem blastig' ac 'Ymgynghoriad ar Waredu Gwastraff Niwclear'.

NODWYD yr uchod a **PHENDERFYNWYD** i'r Clerc anfon e-bost at Gynghorwyr.

7.5. Derbyniwyd e-bost ynghylch Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol ynghylch lwfansau a fydd yn cael eu derbyn yn awtomatig ar ôl 31 Mawrth 2020 ac sy'n drethadwy. RHAID i Gynghorwyr ddewis peidio â derbyn y swm. Os ydynt am dderbyn y lwfans, bydd angen iddynt ddarparu gwybodaeth i'r Clerc gan y bydd angen eu sefydlu ar system TWE at ddibenion treth. Bydd y Clerc yn darparu ffurflen i'r rhai sy'n dymuno derbyn y lwfans.

Awgrymodd y Cynghorydd Lucy Jones y dylai'r Clerc gael dyfynbrisiau gan gyfrifwyr ynglŷn â sefydlu'r Cynghorwyr sy'n dymuno cael y lwfans ar gyfer rhedeg y gyflogres unwaith y flwyddyn.

PENDERFYNWYD Y Clerc i gael dyfynbrisiau.

8. MATERION CYNLLUNIO – Dim

9. TALIADAU CYFRIFON / DONIADAU / CEISIADAU ARIANNU

9a. CYFRIFON

1. Treth Incwm Clercod	£ 124.00
2. Cyflogau a Lwfansau Clercod	£ 552.08
3. Costau Postio	£ 12.34
4. Cyfrifydd Donald Owen - Cyflogres	£ 240.00
5. R A Diogelwch y Rhyngrwyd ar gyfer Gliniadur	£ 30.00
6. Ffi Archwilio Swyddfa Archwilio Cymru 2017/2018	£ 225.00
7. Wrenvale Nurseries & Landscapes Chwarter 4	£3798.00
8. Gwaith Ychwanegol Wrenvale @ Parc y Betws	£ 986.90
9. Cildroi CSC ar gyfer etholiad a gynhaliwyd 4/10/18	£ 61.75
10. Parciau a Chwarae Chwarter 4	£ 411.60

PENDERFYNWYD talu'r uchod

9b. DONIADAU / CEISIADAU ARIANNU

1. Derbyniwyd cais am arian gan Ŵyl Cerdd Dant Menter Cwm Gwendraeth.

PENDERFYNWYD Y Clerc i anfon rhodd o £ 50 a gynigiwyd gan y Cyng Betsan Jones ac eiliwyd gan y Cyng Janet Davies.

10. ADRODDIADAU

10a. Dywedodd y Cadeirydd wrth yr aelodau fod y wifren yn y cyrtiau tennis ym Mharc y Betws wedi cael ei hatgyweirio gan y cwmni cynnal a chadw, bod y gwelyau blodau yn cael eu plannu ac efallai y bydd rhai o'r plant ysgol lleol am helpu gyda hyn sydd yn rhywbeth maen nhw wedi'i wneud yn y gorffennol. Mae'r cwmni cynnal a chadw yn gweithio tuag at Barc y Betws yn ennill Gwobr Baner Werdd.

NODWYD yr uchod.

11. UNRHYW FATER ARALL

Cais gan aelodau bod y Clerc yn gofyn i gyfreithiwr fynychu'r cyfarfod i drafod peidio â thalu rhent / ymddiriedolaeth Clwb Rygbi Betws. Gofynnwyd i'r Clerc blaenorol ddelio â hyn ond ni weithredwyd ar hyn. Pryd talwyd y rhent ddiwethaf? Mae aelodau o'r gymuned leol wedi siarad â rhai Cynghorwyr ynglŷn â'r Clwb Rygbi.

PENDERFYNWYD bod y Clerc yn:

11.1a Canfod yr ohebiaeth sy'n ymwneud â'r RFC a pheidio â thalu rhent.

11.1b Darganfod pryd y talwyd y rhent ddiwethaf.

11.1c Gofyn i'r Cyfreithiwr fynychu cyfarfod i drafod / darganfod cyfradd yr awr / costau hyn.

12. ADRODDIADAU EITHRIEDIG

Dim

Cyfarfod ar gau am 8:25pm.

